

حافظ و هرمنوتیک

دکتر صالح کاکویی

www.ketab.ir

تقدیم به:

همسر عزیزم،

دکتر صفری خانی،

که در تمام مراحل زندگی علمی و پژوهشی، یاور و شوق من بوده است.

سرناسه	:	کاکویی، صالح، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	حافظ و هرمنوتیک / تألیف صالح کاکویی.
مشخصات نشر	:	گرگان: انتشارات نوروزی، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۶ ص.
شابک	:	978-622-02-1674-2
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	حافظ، شمس‌الدین محمد، ۷۹۲ق -- نقد و تفسیر
موضوع	:	Hafiz, Shamsoddin Mohamad, 14th Century -- Criticism and interpretation
موضوع	:	هرمنوتیک
موضوع	:	Hermeneutics
موضوع	:	شعر فارسی -- قرن ۸ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Persian poetry -- 14th century -- History and criticism
رده بندی کنگره	:	۵۳۳۵PIR
رده بندی دیویی	:	۳۲/۱۶۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۴۳۸۴۹۸

حافظ و هرمنوتیک

تألیف: دکتر صالح کاکویی

نوبت چاپ: اول

مشخصات ظاهری: ۱۹۱ ص

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۲-۱۶۷۴-۲

چاپ و نشر: نوروزی-۱۷۳۲۲۴۲۲۵۸

قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان

حق چاپ برای نویسنده محفوظ می باشد.

گلستان، گرگان، خیابان شهید بهشتی، پاساژ رضا، کدپستی ۴۹۱۶۶۵۷۳۷۶
 entesharatnorouzi
 ۰۱۷-۳۲۴۴۲۲۵۸-۰۹۱۱۳۷۵۳۴۹۷
 www.entesharate-norouzi.com entesharate.norouzi@Gmail.com

فهرست

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار.....	۷
فصل اول.....	۸
کلیات.....	۸
فصل دوم.....	۱۶
آشنایی با اصول هرمنوتیک.....	۱۶
هرمنوتیک جدید.....	۲۰
نظریه در یافت.....	۲۶
فصل سوم.....	۲۸
تأویل و سابقه آن در ایران و فرهنگ اسلامی.....	۲۸
حافظ و تأویل.....	۳۲
رویکرد عرفانی در اشعار حافظ.....	۳۵
رویکرد تقدیس متن.....	۳۶
فصل چهارم: تحلیل هرمنوتیکی.....	۴۳
نظریه‌های قابل بررسی در شرح‌های حافظ.....	۴۳
۱- شرایط تاریخی متن.....	۴۳
۲- معنای قدسی در تأویل اشعار حافظ.....	۴۷
۳- بازتاب هرمنوتیک یادآوری و بدگمانی ریکوری در شرح‌های حافظ.....	۵۱
۴- دور هرمنوتیکی مآخِر در تأویل اشعار حافظ.....	۵۴
۵- نظریه گادامر در تأویل اشعار حافظ.....	۵۵
۶ تأویل اشعار حافظ براساس چهارچوب انتظارات هرش.....	۶۰
۷- ابهام‌های دوگانه خوانی حافظ براساس دیدگاه آیزر.....	۶۱

پیش‌گفتار

زبان تأویل‌پذیر و رندانه حافظ دو لایه دارد؛ یک لایه روبین که همگان می‌توانند آن را بخوانند و بفهمند و لایه زیرین که همگان آن را درک نمی‌کنند. درک و دریافت لایه‌های زیرین از طریق رمزگشایی امکان‌پذیر است و فقط تأویل‌گران می‌توانند اشعار حافظ را رمزگشایی کنند؛ به همین دلیل این مطالعه با هدف تبیین بازتاب هرمنوتیکی در تأویل‌های غزلیات حافظ صورت گرفته است.

این مطالعه نشان داد که اشعار حافظ از بارزترین متن‌ها برای تحلیل هرمنوتیکی است و چندگانگی معنایی و تأویل‌پذیری و تکثر معنایی از ویژگی‌های ذاتی آن است؛ زبان عادت‌ستیز رمزی او در اوج تأویل‌پذیری ضرورت خوانش‌های گوناگون را مهیا می‌سازد؛ به همین دلیل قرائت‌های مختلف در اشعار حافظ وجود دارد. این خوانش‌ها ارزش تحلیل هرمنوتیکی را در تأویل‌های اشعار حافظ بیان می‌کند و حاکی از آن است که متن حافظ متنی باز و سیال است؛ باری گوشی زبانی حافظ، متن را میدانی وسیع برای نقد و تحلیل هرمنوتیکی ساخته است. وجود تاریخ، فلسفه، آرکی‌تایپ، مذهب، عشق، من آرمانی و ... بستر را برای نقد و بررسی اصول و تئوری هرمنوتیکی آماده می‌سازد. بازتاب این رویکردها در تأویل‌های مطرح شده قابل تأمل و بررسی است. اکثر این مؤولان به دنبال فهم متن حافظ‌اند؛ بعضی از تأویل‌ها قابل اعتبار و کارآمد و برخی دیگر بی اعتبار و ناکارآمد می‌باشند؛ در واقع فهم متن و معنازایی در متن مسأله اساسی هرمنوتیک به شمار می‌آید؛ برخی از تأویل‌گران به اندیشه شلاپرماخر نزدیک‌اند که به قطعیت معنا و نیت مؤلف می‌اندیشند و عده‌قلیلی از آن‌ها به عدم قطعیت معنا و مرگ مؤلف اعتقاد دارند.

مجموعه‌ی حاضر برگرفته از رساله‌ی دوره‌ی دکتری اینجانب است که یافته‌های آن، بخش اصلی این کتاب را تشکیل می‌دهد. در پایان لازم است از زحمات بی‌دریغ دکتر حسام ضیایی به عنوان استاد راهنما و دکتر مهرعلی یزدان‌پناه به عنوان استاد مشاور قدردانی شود.

صالح کاکویی - تیرماه ۱۴۰۰